

Slovenski Dom.

Napredno kmetsko glasilo.

Izhaja vsako soboto in velja za vse leto za Avstro-Ogrsko 3 krone, za Nemčijo in druge dežele 4 krone, za Ameriko 1 dolar.

Posamezne številke veljajo 10 vinarjev.

Za oznanila se računa: trisporna petit-vrsta 14 vin., vsa stran 48 K, pol strani 24 K, četrt strani 12 K, osminka strani 6 K. Pri vseletni inserciji primeren popust.

Dopisi se naj frankirajo in pošiljajo na uredništvo „Slovenskega Doma“ v Ljubljani, Knafljeva ulica št. 5, I. nadst. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina in oglasi se naj pošiljajo upravnistvu „Slov. Doma“ v Ljubljani.

Jezuitje — katoliška cerkev — klerikalizem in narodnost.

Kdor hoče spoznati katoliško cerkev, klerikalizem in s tem vsa klerikalna društva od čukov, Marijinih devic in hinavskih abstinentov tja do klerikalnih gospodarskih in političnih društev, tja do klerikalnih vodij, ljubljanskega škofa Jegliča, Šusteršiča, Lampka itd. — vse to je ena veriga, ta mora opazovati jezuitske rede, v katerih so skriti nameni te dolge verige najbolj očitni, najmanj pokvarjeni. Jezuitje pravijo: vse k nam, vse napojiti s katoliškim duhom, t. j. s tistim duhom, ki ga vidimo v osebah in društvih neskončne klerikalne verige, v katero hoče vkovati ves slovenski narod in cel svet. Jezuit otroka pogladi po obrazu, srednješolske dijak organizuje v kongregacije in na sestankih vzbuja nezaupanja proti znanosti in vedi, vero, dogme hoče dvigniti nad pozitivno vedo, cerkev nad državo, klerikalizem nad napredna stremeljenja. K ženam govori o trpljenju v peklju in veselju v nebesih, vceplja jim katoliško-klerikalne misli in zahteva, da jih slovenska žena prenaša v prakso rodbinskega življenja. S tem je vpliv na moče in otroke izvršen. Jezuitje zbirajo mlada dekleta. Način postopanja pri teh je zopet drugačen. Še drugačen pa način pri visokih gospeh, ki se pripeljejo v njihove farovže na obiske v kočijah. To so visoke gospe, te lahko delajo politiko, ker stojijo najbližje cesarskim namestnikom v kronovinah. Zakaj škof Jeglič in dr. Šusteršič pogosto obiskujeta ljubljanske jezuite? Morda ne za to, ker so jezuitje posredovalci med izvrševalnim odborom klerikalne stranke in med vladnimi krogi.

Jezuitje so zadnjič v Ljubljani razobesili tri zastave: slovensko, državno in cerkveno. Slovenska je čisto nova, prvič je visela na tem poslopju. Včasih narodnih barv niso poznali. Za septemberskih do-

godkov niso imeli črne zastave. Zdaj imajo pa kar tri. Mislijo si: le sem, Slovenec, Nemeč, vse je dobro, nam ste vsi enaki, za narodnost se sploh ne brigamo, kdor ima več moči, več veljave in denarja, več velja tudi v naših očeh, temu prednost. Jezuitje in cerkev je podobna Židu, ki je v Pragi Čeh, na Dunaju Nemeč, v Varšavi Poljak itd., v Ljubljani pa igra vse različne barve. Kjer je več dobička, tam je njegova narodnost. Jezuitje, cerkev in klerikalizem dobro ve, da so ti njih koristi in moč v nasprotju z državnimi interesi in močjo. Na Španskem hoče država znižati število nepotrebnih samostanov in odstraniti predpravice škofov in opatov, ker ve, da na Španskem še oni nimajo kaj jesti, ki se pošteno trudijo. Zakaj torej krmiti brezdelne menihe, ki nočejo državi služiti niti kot vojaki, niti ne plačujejo državi davkov. Rim, jezuitje in ves klerikalni svet bljuje ogenj in žveplo jeze in maščevanja na špansko vlado in kralja. Jasen dokaz, v kakem nasprotju si je cerkev, klerikalizem in vsa društva, ki jim služijo, s koristjo naroda. To velja za Špansko, kakor za nas. Vendar v isti sapi razobešajo jezuiti cerkveno in državno zastavo. V Ljubljani, na Španskem pa jo teptajo. Hinavci!

Ljudski reševalci — milijonski sleparji.

Za več kakor devet milijonov kron sta katoliška prelata Kayser in Weiss ogoljufala koroške kmetovalce, hlapce in deklet, delavce in delavke. Devet milijonov kron je šlo v zrak, devet milijonov ljudskih žuljev, devet milijonov denarja, ki so ga preprosti ljudje zaupali duhovnikom, misleč, da je v duhovniških rajfajzovkah boljše in varnejše shranjen, kakor drugje.

V »Zvezi klerikalnih zadrug« se je stekal denar iz vseh klerikalnih rajfajzovk, kar so jih imeli koroški duhovniki v rokah. Načelnik te »Zveze« in vodja koroških klerikalcev monsignor Weiss, pa je delal z denarjem, kakor svinja z me-

hom. Kako predrzen je bil ta sleparski prelat, je razvidno iz tega, da je brez vednosti načelstva prevzel za »Zvezo« klerikalnih posojilnic« pri bankirju Suppanu jamstvo za poldrugi milijon kron. Weiss je s tem za spekulanta Kayserja, o katerem je vedel, da je goljuf in da je pred bankerotom, natovoril »Zvezi« jamstvo za vsoto, ki mora celo vrsto malih posojilnic uničiti in spraviti kdo ve koliko ljudi ob vse imetje. A ni dovolj tega. Prelat Weiss je tudi izdal dve ponarejeni vložni knjižici, glaseči se na 70.000 K. »Zveza« tega denarja seveda ni nikdar prejela; prelat Weiss je knjižici falsificiral, zato da jih je njegov stanovski tovariš mogel zastaviti in na nji dobiti več stotisoč kron. Ko se je začela gospodarska stavba prelata Kayserja podirati, je pa prelat Weiss pokradel v »Zvezi«, kolikor je dosegel in pokradel tudi vrednostne papirje, ki so jih ljudje imeli pri »Zvezi« samo spravljene. »Zveza«, oziroma članice, niso izgubile samo svojega denarja, to je denar svojih vložnikov, nego bodo morale tudi še odškodovati tudi lastnike tistih vrednostnih papirjev, ki jih je prelat Weiss ukradel, predno je pobegnil v Ameriko.

Za dan 8. septembra je bil sklican izreden občni zbor »Zveze klerikalnih posojilnic«. Na tem občnem zboru je bilo predloženo tudi poročilo o državni reviziji »Zveze«. Državna zveza pri klerikalnih institucijah je časih nekam čudna. Tako n. pr. vedo ljudje povedati, da nekje državni revizor sploh nič revidiral ni, nego kar napravil sijajno poročilo . . . V koroškem slučaju se je pač morala dognati resnica, že ker jo hoče vedeti državno pravdnistvo. Dne 8. septembra so koroške klerikalne posojilnice izvedele, koliko svojih vlog pri »Zvezi« so izgubile, za koliko sta jih ogoljufala prelata Kayser in Weiss. Čuje se, da je samo »Zveza« oškodovana za več, kakor tri milijone kron. Oškodovani so pa še drugi zavodi in zasebniki, in iznaša cela škoda nad devet milijonov.

Zaradi velikanskih duhovniških goljufij, ki so prišle na dan, vlada na Ko-

roškem nepopisen vihar. Ponekod ljudje kar oblegajo farovže in zahtevajo svoj denar, ki so ga zaupali duhovniški posojilnici, ne dobe pa ničesar. V farovžih vlada strah pred ljudsko nevoljo. Dosti je duhovnikov, ki se že več ne upajo iz farovžev, kajti ljudje jih na cesti psujejo in tudi pretepajo.

Sedaj se pehajo klerikalci, naj država plača škodo, ki so jo napravili goljufivi in tatinski duhovniki.

Klerikalno združništvo na Koroškem so ustanovili duhovniki iz strankarskih namenov, da bi duhovski stranki pridobili večjo moč in da bi s kmetскими prihranki podprli in zagotovili klerikalizem. Od škofa do zadnjega mežnarja je bilo vse v službi tega klerikalnega združništva. A sedaj, ko je treba plačati škodo, ki so jo napravili tatinski duhovniki, hočejo cerkveni krogi, naj poseže država vmes. Katoliška cerkev ima v Avstriji milijone in milijone premoženja. Samo na Koroškem znaša cerkveno premoženje nad sto milijonov kron; samo samostan Tanzenberg pri Celovcu ima 17 milijonov premoženja. A vrh tega pripadajo klerikalni stranki najbogatejši avstrijski aristokratje, ki imajo skupaj več milijard premoženja. Kako lahko bi torej cerkev s temi bogataši vred pokrila škodo, nastalo po krivdi sleparskih duhovnikov, kako lahko bi obvarovala kmete, hlapce, dekle in delavce preteče jim nesreče. A tem ljudem se kmet in delavec, hlapec in dekla ne smili. Niti na misel jim ne pride, da bi plačali škodo. Škofa, ki je prevzel jamstvo za neke dolgove, hočejo proglasiti za norea, samo da bi mu ne bilo treba nič plačati. Država naj pomaga, če hoče, pravijo klerikalci in nečejo ničesar dati, da bi obvarovali tiste uboge ljudi, ki so duhovnikom zaupali svoj denar in ki bodo najbrž vse izgubili.

Pri tem velikanskem polomu igrajo važno vlogo tudi slovenski klerikalci in so prizadeti tudi koroški Slovenci. Kdor je čital, kar smo doslej pisali o tej zadevi, tisti ve, da smo glede udeležbe Slovencev pri teh velikanskih sleparstvih govorili skrajno rezervirano. Upali smo, da dobi slovenska javnost od prizadete strani popolne pojasnila. Toda raglja iz ljubljanske »Katoliške tiskarne« se v tej stvari kar ne oglasi.

Za danes pribijemo le dvoje: vodja koroških Slovencev, monsignor Podgorec, je podpredsednik koroške zadružne zveze, katero sta monsignor Kayser in monsignor Weiss tako strahovito ogoljufala. Kayser je zaprt, Weiss je pobegnul — Podgorec pa pravi, da ničesar ne ve, kaj se je godilo v organizaciji, kateri je on podpredsednik. Monsignor Podgorec je tudi kriv, da je mnogo slovenskih posojilnic pristopilo zvezi, ki sta jo oropala Kayser in Weiss, da bodo torej tudi slovenski kmetje imeli vsled nepoštenosti teh prela-

tov ogromno škodo. Podgorec je bil prvi, ki je pohitel na Dunaj prositi pomoči, a je ni dobil. Poročila iz Koroške pravijo, da je polom duhovskega združništva strahovita katastrofa za koroške Slovence in da je že danes brez dvoma, da bodo Slovenci vsled poloma pri prihodnjih volitvah izgubili edini slovenski državnozborni mandat, ki ga imamo na Koroškem.

Vlada.

Spisal Ferdo Plemič.

Na čelu avstrijsko-ogrške države stoji cesar. Njegova oseba je posvečena in nedotakljiva, za svoje dejanje ni odgovorna nikomur. Cesar je najvišji poveljnik naše vojske, on odloča o vojni in miru. Cesar zastopa našo državo tudi nasproti drugim državam ter sklepa z njimi razne državne pogodbe. V cesarjevem imenu razglašajo vsa sodišča v naši državi svoje razsodbe. V cesarjevem imenu se kuje naš denar, ki pogosto nosi tudi njegovo sliko. On edini ima pravico pomilostiti obsojenca. Vsak zakon, ki ga skleneta avstrijska ali ogrska zbornica, mora on dobiti in podpisati, potem je zakon šele veljaven. Da se zakoni tudi razglasijo in izvršujejo, nad tem čuva on. Ker pa bi bilo to poslednje preogromno delo za eno osebo, odstopil je to pravico raznim vladnim možem, svojim ministrom. Ministri so pa potem za svoja dejanja zbornicam odgovorni.

Cesar edini ima pravico odlikovati razne zaslužne moše s častnimi naslovi ter kolajnami. Cesarju gre ogor: »cesarsko in kraljevsko apostolsko veličanstvo«. Cesar nosi trojen naslov. Mali njegov naslov ki ga beremo tudi na naših denarjih, se glasi: »cesar avstrijski, kralj češki, gališki, ilirski itd. in apostolski kralj ogrski.«

Rekli smo že, da bi cesar ne mogel oskrbovati vsa opravila, ki jih povzročata vladanje tako velike države. Rekli smo tudi, da je odstopil del svojih opravil raznim možem, ki potem oskrbujejo vlado v njegovem imenu. Vsi ti možje, vsi ti ministri, pa imajo natanko določena opravila, za katera jim je skrbeti v raznih svojih uradih; pravimo, da imajo svoj določen delokrog (s tujo besedo: resort). Tako je mogoče, da se vzdržuje v prostrani državi dober red. Seveda ministri sami tudi vsega ne morejo opraviti, zato imajo svoje pomočnike ali uradnike. Vsak minister z vsemi svojimi uradniki tvori eno ministrstvo. Nekatera ministrstva oskrbujejo vladna opravila vse države, druga ministrstva zopet samo ona opravila, ki tičejo dežel avstrijske polovice, druga zopet opravila, ki se tičejo dežel ogrske krože.

Na ta način nam je razločevati najprej:

1. osrednjo vlado,
2. vlado avstrijskih dežel,
3. vlado ogrskih dežel.

Osrednja vlada oskrbuje skupne zadeve vse države. K nji spadajo tri e. in kr. ministrstva in sicer: ministrstvo vnanjih zadev, vojno ministrstvo, ministrstvo državnih financ. Ministri, ki stoje na čelu teh treh ministrstev, se imenujejo državni ministri. Oni so odgovorni za svoje delovanje delegacijam obeh državnih polovic, katere jih tudi lahko obtožijo pred posebnim sodnim dvorom, ki se sestavi v takem slučaju iz 48 svobodnih državljanov, ki poznajo zakon.

Kakšna opravila imajo ta tri ministrstva?

Ministrstvo vnanjih zadev zastopa našo državo pri tujih državah, skrbi za dobro sporazumljenje z istimi, ter da se v tujini bivajočemu avstrijskemu državljanu ne zgodi kakšna krivica. Zato ima naša država pri vsakem tujem dvoru svojega poslanca in v vsakem večjem tujem mestu svojega konzula, ki posebno pazi, da se našemu trgovstvu ne godi na tujem krivica. Poslaniki in konzuli so uradniki ministrstva vnanjih zadev.

Vojno ministrstvo skrbi za vse vojaške zadeve skupne države, to je za stoječo našo vojsko na suhem in za vojno mornarico. Za deželno brambo in »črno vojsko« pa skrbi v vsaki državni polovici posebno ministrstvo za deželno brambo.

Ministrstvo državnih financ pa oskrbuje skupne denarne izdatke vse države in upravo skupnega državnega dolga, ki je znašal leta 1900 okoli 5700 milijonov kron. Stroški skupnih zadev obeh državnih polovic se pokrijejo s pobiranjem carine in z doneski, ki jih plačujejo avstrijske in ogrske dežele, in sicer plačajo prve prilično $\frac{2}{3}$ vseh doneskov, druge pa $\frac{1}{3}$. Najvišji računski dvor vodi račune teh treh skupnih ministrstev.

Vlado kronovin avstrijske polovice oskrbuje danes devet ministrstev, ki imajo svoj sedež na Dunaju in ki so odgovorni avstrijskemu parlamentu. Ta so: ministrstvo notranjih zadev, ministrstvo za uk in bogočastje, trgovinsko ministrstvo, železniško ministrstvo, ministrstvo za poljedelstvo, ministrstvo za deželno brambo, pravosodno ministrstvo, finančno ministrstvo in ministrstvo javnih del. Kakšen delokrog imajo ta ministrstva, pove že njihov naslov. Samo par besed še o nekaterih.

Ministrstvo notranjih zadev skrbi za politično upravo avstrijskih dežel. V vsaki kronovini je nameščen cesarjev namestnik ali deželni predsednik, ki je odgovoren ministrstvu notranjih zadev. Cesarjev namestnik ali deželni predsednik čuva, da se v posameznih občinah pravično upravlja. Pravico ima tudi razpustiti občinske zastopce, če bi ti ravnali preko meje svojih delokrogov. Cesarjevemu namestniku po-

magajo pri njegovih opraviilih okrajni glavarji in drugi uradniki.

Ministrstvo za uk in bogočastje skrbi za vse šole avstrijskih dežel, za ljudske, srednje, visoke šole in druge. Ono pazi tudi, da se izpolnjuje tudi zakon v vseh verskih stvareh.

Pravosodno ministrstvo oskrbuje razna sodišča v naši državi. Vsa sodišča naše države se dele v tri stopnje ali instance. Sodišča I. instance so: **okrajna, okrožna in deželna sodišča**. Ona II. instance: **višja deželna sodišča** (teh je 9 in sicer sta v naših krajih dve taki: v Trstu in Gradeu). Sodišče tretje ali najvišje instance je: **najvišji sodni dvor** na Dunaju. Imamo pa še druga posebna sodišča, na primer trgovska, pomorska in dr.

Pri vsakem sodišču je nastavljen poleg sodnikov še državni pravdnik, ki pred sodiščem javno obdoljuje obtoženca. Ako je kdo obdolžen težkega zločina, odločajo o njegovi krivdi ali nedolžnosti porotniki. Porotniki se zbirajo iz nekaznovanih in neodvisnih mož iz ljudstva. Po izreku porotnikov šele obsodijo sodniki obtoženca, ali pa ga oprostite.

Finančno ministrstvo skrbi za dohodke in stroške za vse avstrijske kronovine. Ono pobira potom svojih uradnikov davke ter preskrbuje na svoj račun pridobitev in prodajo soli in tobaka (čemur se reče s tujo besedo: izvršuje monopol). Kakšen delokrog imajo še druga ministrstva, oziroma za kaj morajo ona skrbeti, to ste že uganili iz njihovih imen.

Slično kakor avstrijske dežele, se vladajo ogrske kronovine, katere imajo prilično toliko ministrstev kakor prve. Tem ministrstvom so potem kakor pri nas podrejeni razni uradniki, da ogromno in vsestransko delo ne zastane.

Pripomnim naj le, da sodeluje pri vladni ogrskih dežel tudi ministrstvo za Hrvaško-Slavonsko, in da stoji na čelu deželne vlade v Hrvaški-Slavonski hrvaški ban. Ogrski ministri so odgovorni ogrskemu parlamentu kakor avstrijski avstrijskemu.

Župnik morilec.

Pred par dnevi so v Zadru aretirali župnika Tomaševiča in njegovo kuharico, ker je v ječi v Kopru se nahajajoči bivši župnikov hlapec Šime Kovačević priznal, da sta župnik in njegova kuharica sokriva umora, zaradi katerega je bil on obsojen na smrt in kasneje pomiloščen v 20letno ječo.

Stvar je bila taka: Meseca avgusta 1905. l. je bila v Polešniku pri Zadru v hiši župnika Fr. Tomaševiča umorjena starka Ana Rančigaj, župnikova teta, doma iz Gotovelj pri Celju. Ana Rančigaj je imela v banki v Zadru naloženih 40.000 kron. Ta denar bi imel podedovati njen nečak župnik Tomaševič. Ker pa starka

ni bila zadovoljna z razuzdanim življenjem župnika Tomaševiča, ki je živel s svojo kuharico Antonijo Ostriž v konkubinatu, je nameravala župnišče zapustiti.

Seveda bi s tem prišla v nevarnost za župnika dedščina v znesku 40.000 K. Da to prepreči, da bi prišla dedščina v druge roke, je župnik v družbi s svojo kuharico najel svojega hlapca Š. Kovačeviča, naj teto umori. Ta je to storil. Dasi je župnik stvar nato tako uredil, kakor da bi njegova teta umrla naravne smrti, vendar je zločin prišel na dan in državno pravdnštvo je tožilo radi umora vse tri: župnika, kuharico in hlapca. Porotna obravnava o tej stvari se je vršila leta 1906.

Pri tej obravnavi sta bila župnik Tomaševič in kuharica Ostriž oproščena kljub raznim obteževalnim okolnostim, hlapca Kovačevič pa je bil obsojen na smrt, kasneje pomiloščen v 20letno ječo. Zaprt je bil v kaznilnici v Kopru. Tu je pred par dnevi razkril vse. Izpovedal je natanko, kako sta ga župnik Tomaševič in kuharica dolgo časa nagovarjala, naj umori starko, kako sta ga usodepolno jutro opijanila, kako se mu je takrat kuharica udala, da ga še bolj omami, kako je po izvršenem zločinu župnik položil starko in posul okrog nje riž, da bi bilo bolj verjetno, da je padla in da se je ubila itd.

Kovačevič je nadalje še odkril, da je kuharica spočela župniku tri otroke in da je bil on poslan v Zader k babici, ki bi spravila te otroke s pota.

Končno je tudi povedal, da ve, kje je zakopan eden izmed teh otrok.

Kovačeviča so na to prepeljali v Zader in od tu v Polešnik. Tu je moral sodni komisiji pokazati mesto, kjer je baje po njegovi izpovedbi zakopan župnikov in kuharični sin.

Komisija je dala na dotičnem mestu kopati, in res so našli v globini 15 cm otroške kosti. S tem je bilo dokazano, da Kovačevič ni lagal, zato je tudi državno pravdnštvo takoj predložilo obnovitev kazenskega postopanja. Še isti dan so zaprli v Zadru župnika Tomaševiča, ki se je prav pripravljaj, da odide na novo boljše župnijo v Barbat, na otoku Paga, in njegovo kuharico Antonijo Ostriž.

Nemško-klerikalno prijateljstvo.

»Deutsch-klerikal«, s temi besedami je neki nemški list kratko, a jedrnato označil Bienerthovo vlado kmalu po njenem nastopu. Dotični list je moral o Bienerthovih nakanah biti jako dobro informiran, kajti ministrski predsednik ni dolgo prikrival svoje taktike. Z nepričakovano eneržijo, ki bi spričo prežalostnih naših gospodarstvih razmer bila vredna boljšega smotra,

začel je korakati proti svojemu cilju: pritisniti Slovane k tlom s pomočjo klerikalizma. Da Bienerth pri vsaki priliki kljub golim dejstvom taji svoj namen, je le dokaz več, da je njegova vlada res čisto nemško nacionalna in klerikalna. Vsaj je glavna deviza nemške in klerikalne politike: pridno grešiti in vse utajiti. Politične ekspektoracije nemških in klerikalnih (recte vladnih) listov o nepristranosti Bienerthove vlade obujajo zatorej vsakemu normalnemu človeku le pomilovalen usmev. Čudno se bo samo marsikomu zdelo, kako da se naši Nemci, ki svobodnosti — če bi sodili po njihovem časopisju — kar prekipevajo, tako srečne počutijo v družbi najzagrizenejših klerikalcev. Ali so slepi, da ne vidijo, kako našo ljubo Avstrijo čim dalje bolj zagrinjajo črni oblaki? Da, slepi so samega blaznega sovraštva do Slovanov, tako slepi, da danes že najliberalnejši nemški listi namigavajo, da bi suspendiranje ustave in provizorično uveljavljenje absolutizma ne zadelo pri Nemcih na noben upor. Tako globoko so padli tisti, ki se vedno in povsod trkajo ponosno no prsa, da so prevzeli dedščino po onih slavnihi možeh, ki so se leta 1848. žrtvovali za svodobo in napredek.

Prav zadovoljni so pa z Bienerthovo vlado tudi klerikalci, vsaj jim sedaj gre pšenica bujno v klasje, kakor še nikoli. Glavno mesto države imajo popolnoma v svoji oblasti. Kakor vse kaže, ga jim ne bo zlepa nihče iztrgal iz rok, pa naj bi počelnjali še take vnebovpijoče lumparije in sleparstva. Kakor na Dunaju in na Nižje Avstrijskem, tako se klerikalci tudi drugod z vladno pomočjo povspenjajo do čimdalje večje moči in veljave. In naj se v dosego svojih črnih načrtov poslužujejo najnesramnejših in najpodlejših sredstev, vedno jim bo šla vlada na roko, vedno bo vlada tista, ki jih bo branila in varovala s svojo mogočno roko. To se je na Štajerskem posebno lepo pokazalo, ko je Hagenhofer na čelu zapeljanih kmetov smel nekaznovano naskočiti vseučilišče. To se prav lepo vidi sedaj na Koroškem, ko se vlada trudi, kako bi rešila klerikalne organizacije strašnega poloma, ki so ga zakrivilili sleparski duhovniki. Klasičen vzgled pa, kako zelo protežira vlada klerikalce, nam nudi Kranjska. Če deželni predsednik v deželnem šolskem svetu jasno izjavi, da se ne sme zameriti dr. Šusteršiču in da mora tako ukreniti, kakor le-ta hoče, mislimo, da bi bila že s tem globoka ljubezen med klerikalci in vlado dokazana. A dokazov je še drugih toliko, da bi vodo v naprstencu nosili v Savo, ko bi hoteli vse tu ponavljati. Hribarjeva nepotrđitev za župana je le nov, a ne zadnji člen v verigi, ki jo kuje vlada po naročilu klerikalcev za naprednjake. Da je padel Hribar vsled klerikalnih intrig, je dokazano. Tuji listi, ki so sicer o naših domačih razmerah zelo slabo poučeni, se naravnost trdovratno

drže te trditve in smatrajo od vladne strani navedene vzroke naravnost otročje. Pa tudi pisava klerikalnega časopisja in pred vsem postopanje deželnega odbora dovolj jasno dokazuje, da so klerikalci in vlada bili zmenjeni. Trditev dr. Šusteršiča, da se je potegoval za Hribarjevo potrditev, je toliko vredna kot Bienenrthovo zatrjevanje, da je njegova vlada nepristranska. Vsaj »Slovenec« tudi vedno vpije, da so se klerikalni politiki bili kot levi proti vladi, v resnici pa so ti vse časti vredni prefriganči, kakor dokazujejo ugledni češki listi, le v vladnem interesu vodili obstrukcijo.

In plačilo, ki ga je prejela vlada od naših klerikalcev, ali ni na las podobno onim tridesetim srebrnikom, za katere je Judež prodal Odršenika. Le lump ali pa nožec more biti danes še pristaš klerikalne stranke, tako je ogorčeno vskliknil zadnjič v večji družbi star in sicer jako miren gospod, ko je prebral znani žalostni članek v »Slovenec« z dne 18. avgusta. Kdor je imel zdrav želodec in je prebiral zadnji dve leti »Slovenca«, je lahko natančno zasledoval, kako je ta list napredoval v lumpariji. Začel je najpopreje s tem, da je v težkih dnevih započeto slogo ubil. »Slovenskem Narodu« mora izdati tudi najstrupenejši sovražnik spričevalo, da je možato prenašal dolgo časa vsa hudobna zbadanja in natolcevanja od »Slovenčeve« strani, in da se je začel še-le braniti, ko so šli »Slovenčevci« s kolom nanj. Ni pa bilo klerikalcem zadosti, da so razbili slogo. Započeli so tako nizkoten in gnjušen boj proti narodno-napredni stranki, da mu ga ni para najti v zgodovini časopisja. Živo je še nam vsem v spominu, kako živinskosirovo je divjal katoliški list »Slovenec« za obletnico septembrskih dogodkov. Mnogi rodoljubi hranijo v večem spominu »Slovenca« z dne 20. septembra 1909. In prav imajo. Naj njihovi otroci in otrok otroci še v desetem kolenu izvedo, kako lepo je »Slovenska Ljudska Stranka« praznovala obletnico slovenskega Velikega petka. Naj pomnijo še pozni rodovi, da si je rimskokatoliški časnikar pred trnovsko cerkvijo v Ljubljani zapisoval imena onih, ki so prisostvovali maši zadušnici za padli žrtvi in da jih je radi tega drugi dan postavil na sramotni oder v »Slovenec«. Naj zvedo naši zanamci, da je »Slovenec« imena vseh onih slovenskih trgovcev, ki so izobesili v spomin svojih bratov žalne zastave, z izrecnim pozivom objavil, naj jih kmetje bojkotirajo. In to obenem, ko je v uradniškem listu z debelimi črkami delal reklamo za nemškutarja Miklauca. Naj se zgražajo naši potomci pred ostudno gojaznijo, ki je kljub takemu izdajstvu še imela žalostni pogum zapisati besede, da je 20. september škodoval slovenskim trgovcem! Vsakemu Slovincu je nadalje še dobro v spominu, kako so klerikalci spravili v Belopeč, v ta tako ogroženi obmejni okraj, kot učitelja zagrizenega Nemea

Kreulanda. Raje Nemea kot Slovenca, ki ni klerikalec, tak je bil njih bojni klic. Kdo izmed nas je že pozabil na peklenko zlobni članek: »Cirilmetodarija« v »Slovenec«? V dobi, ko umirajo naši bratje na meji in katerim na pomoč hiteti bi morala biti dolžnost slehernega Slovenca, v tej težki dobi se je znašel nestvor (najstrupenejša žival ga visoko nadkriljuje), ki je prokrel našo družbo, ono družbo, koje šole so vse na globoko verski podlagi. Kdo izmed nas je nadalje že pozabil, s kako vne-mo je šel »Slovenec«, zlasti pa med kmečkim ljudstvom zelo razširjeni »Domoljub« v boj za kranjsko hranilnico? Klerikalci so vsi dobro znali, koliko nam je ta zavod že škodoval v narodnem oziru, a vendar so se postavili zanj v bran.

Človek bi menil, da je z vsemi temi nečuvnimi izdajstvi že napolnjena mera klerikalne hudobije. Kaka zmeta! Kdor si želi ogledati subjekte, ki po svoji moralni kakovosti stoje še globoko, globoko pod kakim Efijaltom, Judežem ali Vukom Brankovičem, naj si le ogleda pisače v »Slovenčevem« uredništvu. Efijalt, Judež in Vuk Brankovič so bili vsaj navadni grešni ljudje in je vsak izmed njih le enkrat izdal svojega brata. »Slovenčevi« pisači pa v tem oziru vsak dan greše, pa se še po vrhu bahajo, da so — Kristusovi nasledniki! Dan na dan polnijo svoje predale z ostudnimi lažmi o velesrbski propagandi v Ljubljani in z drugimi enakimi denunciacijami. Kak namen jih pač more navajati v tako hudičevu početje? Vendarle samo ta, da bi si ohranili naklonjenost vlade in Nemcev. Kaj za to, če trpi ves slovenski narod in da vriska vse v hrastovem gozdu, od prvega šmoka do zadnjega Bielohlavekovega platenbruderja. Da se le klerikalnim strankarjem dobro godi, pa — mirna Bosna. In tako najbrže še ne bo tako kmalu konec zveze med Nemci in klerikalci, vsaj tako dolgo časa ne, dokler bosta oba faktorja pri tem našla svoj račun.

Politični pregled.

Odpoved nemško-nacijonalnega zbora v Celoveu.

Včeraj je imelo na Dunaju predsedstvo nemško-nacijonalne zveze v parlamentu sejo, na kateri se je imel določiti program nemško-nacijonalnemu zboru v Celoveu. Ta zbor je svoj čas predlagal celovski poslanec Dobernik in so ga v nemških naprednih krogih z velikim hruščem pozdravili. Na njem bi se imelo nemški narod navdušiti za nadaljno politiko sovražnosti in nestrpnosti proti Slovanom, posebej pa še proti nam Slovincem. Čas se je zdel nemškemu nacijonalcem ugoden: še nikdar ni vlada s pomočjo naših domačih črnih izdajalcev tako pritiskala na Slo-

vence kot baš sedaj. In nemški nacijonalci so hoteli Bienenrthu pokazati, da sme pri tej politiki popolnoma računati na pomoč njihovih »edinih« in mogočnih vrst! Pa došlo je drugače! K. H. Wolf in njegovi radikalni tovariši cenijo višje koristi svoje frakcije, ko one celega nemško-nacijonalnega tabora! Zadnje dni se je namreč v nemških vrstah poostril prepir za nemškega ministra-rojaka; nemški radikalci, dasi najmanjša skupina v nemško-nacijonalni zvezi (13 mož), bi radi imeli za ministra svojega somišljenika, poslanca Pacherja, čemur pa se protivijo nemški naprednjaki in agrarci. Ta prepir je dobil zadnje dni izvanredno oster značaj, tako oster, da se je predsedstvo nemško-nacijonalne zveze odločilo odpovedati celovski shod. Ta odpoved znači veliko blamažo naših najhujših nasprotnikov; menimo, da bode začel celo Bienenrth premišljevat o moči in edinosti svojih najboljših podpornikov.

Klerikalci in ljubljanski župan.

Sedaj, ko se polegel prvi vihar razburjenja nad Hribarjevo nepotrditvijo, so začeli Nemci kakor klerikalci sami pripovedovati, zakaj je padel Hribar. Klerikalci so docela pozabili svoje lepe fraze o ščitenju občinske avtonomije ljubljanske. Še pred tremi dnevi je zatrjeval dr. Žlindra v »Unionki«, da se je zavzel pri vladi za avtonomijo, a predvčerajšnjim ga je že »popravlil« »Slovenec«, rekoč, da se deželni odbor ne bo zavzel za »dosedanji občinski svet«. Iz stvarnega vprašanja skušajo klerikalci napraviti osebno. — Sedaj že zasramuje »Slovenec« Hribarja, da je odžupanil — in stavimo, da bodo klerikalci kmalu tudi odkritosrčno priznali, da so intrigirali z Nemci vred tako dolgo, da je padel Hribar, bil razpuščen občinski svet in je došlo do vladnega komisarja v Ljubljani, ki bode pripravljaj teren za nove volitve, ki se imajo vršiti že po novem volilnem redu. Iz Dunaja poročajo listi, da se bodo klerikalci na vse moči trudili doseči sankcijo novega proporcionalnega volilnega reda še pred volitvami v ljubljanski občinski svet. Če bi se volitve vršile po tem, bi bilo lahko izvoljenih, kakor pravijo nemški listi iz klerikalnih virov, 4—5 Nemcev, 3—5 socijalistov, 16—18 klerikalcev in 17—22 slov. naprednjakov. Seveda so to le pobožne želje. — Nemški listi pravijo, da bi se v takem slučaju moral voliti za župana — kompromisni kandidat. Sedaj se torej jasno vidi, kam merijo zadnje vladne represalije v Ljubljani.

Dolenjski novičar.

d Iz Šmartna pri Litiji. Že več mesecev sem ni bilo čuti nikakega glasu iz tabora naših klerikalnih kolovodjev. Ljudje govore, da je poletna vročina preveč vplivala na nje in da so se bali, da bi se jim

vsled nje ne skisali možgani. Sedaj pa, ko je nastalo deževno jesensko vreme, jih je ta bojazen minila, zato so brž hiteli in skovali v svoji lažnjivi cunji dolgozezen stavek. Mi sicer ne zamerimo njihovemu dolgo pripravljenu izbruhu. Čudimo se le, kako je mogoče katoliško mislečim ljudem lagati. Dopisun pravi, da so naši Sokoli zelo klaverno prihajali iz Zagorja dne 17. julija kljub temu, da so zjutraj trobentaje odkorakali. Bodi mu povedano, da so Sokoli toliko obzirni, da nečejo ljudem kratiti nočnega počitka, kakor so to storili vaši »Čuki« dne 26. junija, ko so prišli pijani iz Radeč, a kljub temu niso mogli iti k počitku poprej, da so se ga pri »Angelčku« pošteno nasrkali, potem pa razgrajali skozi vas. — Dopisnika tudi pozivljamo, da naj v imeni istih Sokolov postreže, o katerih pravi, da so skupine na pesku delali, drugače je v naših očeh — lažnjivec. Ljudem klerikalnega kalibra svetujemo, da naj nikar krempljev v žerjavico ne vtikajo, ker se bodo zelo zelo osmodili. Mi lahko pokažemo, kako se vzgajajo fantje v verskem duhu v vaših društvih. — Naši klerikalci v svoji sveti navdušenosti kar vsplamtevaajo že pri sami misli na »Sokola«. Trudijo se na vse mogoče načine in tuhtajo, kako in na kak način, da bi začarali, da bi poprej vse »Sokole« vrag odnesel. Našemu dekanu ni na noben način po volji, če so »Sokoli« v poletnem času pri odprtih vratih in oknih telovadili, kajti to je greh, če bi jih kdo videl. Posebno pa — grom in toča — kadar se naše vrle telovadke preoblačijo in naraščaj jih pa gleda. Res ostudno! Ali vendar ima naš dekan tudi dopadenje nad takimi prizori. Prosimo, pridite še večkrat lahko in nikar se ne umaknite, četudi vas opazimo. Pogled v našo telovadnico je vsakemu dovoljen, tudi vam. Mnenja pa smo, da kdor se boji, ta beži. — Lansko leto so vpili naši klerikalci, da je v Šmartnem »Zvon« počil. In res! Porezali so mu vrvi, vrgli ga iz tečajev, odtrgali mu kembel in vrgli so ga iz svojih lin, da se je pri padcu razletel na drobne kose. Pa Šmarčanom je bila usoda njih »Zvona« pri sre. Pobrli so njega zemeljske ostanke in jih poslali livarju, da vlije novega. Od takrat pa prav milo poje in posebno so ga odlikovali Kamničani 7. avgusta z lavorjevim vencom in krasnim trobojnim trakom. Od takrat pa ne morejo njegovi sovražniki mirno spati. Tolažijo se s tem, da je v zvonu slab material kljub temu, da dobro poje, in pravijo, da se bo tako prej ali slej zopet razpočil. Bodemo videli, kakšna bode prihodnost. (n.)

d Sodražica. Nemorem si kaj, da ne bi malo opisal delovanje naših mož župnikovega kalibra, kateri se tako radi hvalijo, kako so delavni za ljudski blagor, ali žalibog, da je ravno nasprotno resnica. Kar dobijo ti ljudski izkoriščevalci v svoje roke, vse nazaduje. Da vam malo

opišem delovanje naše kmetijske podružnice, pri katerem odboru imajo večino. To se že vse neha, kako se gospodari. Srce mora boleti vsakega uda, ko se ozre po vrtu. To ni podobno vrtu, veliko bolj je podobno gmajni narbolj zanikernega kmeta v celi okolici. Za oskrbnika podružničnega vrta so si izbrali seveda učitelja-slomškarja Rajkoviča. Ali on je samo toliko oskrbnik, da si površno obdela za njegove stvari mu odkazani svet, kar se pa tiče vzgoje dreves, je pa deveta briga tega škodljivca naše podružnice. Ali kaj se če? Mož je na krščanski podlagi, njemu je dopuščeno vse. Da bi vrt oskrboval kak drug, od nasprotnih, kake levite bi peli a la Fabijan in drugi. Tako je vse v redu. Ne vemo, ali predsednik in podpredsednik mežita, kadar gresta mimo vrta, ali se jima dopade, ko je vrt tako lepo zaraščen s travo in plevelom, mesto s cepljenim drevjem. Mi člani, pozivljamo odbor podružnice, da bolj skrbi za red na vrtu, da ne bo v takih rokah, ko sedaj, ali naj pa odloži svoje odborniške časti ter pripusti drugim, bolj sposobnim osebam, ki bodo bolj skrbeli za imetje nas članov. Morda mi članarino za to plačujemo ter vrt vzdržujemo, da bo imel kak lenj slomškar od tega korist, mi pa da bomo radi njegove lenobe na imetju trpeli. Gospodje odborniki, tega ne bomo trpeli in tako ne sme dalje. Mi smo vas izvolili, da nam prav gospodarite!

d Iz Križa pri Tržišču. Oh blaženi Križ, tudi za te je prišla vrsta, da poveš, kako se kaj pri vas godi. Oh srečni Križ, bolj slabo gre naprej. Samo Marijina družba krepko napreduje. Pa zakaj to? Zato, ker imajo zelo fino voditeljico, ki je pred letom prišla iz Ljubljane. Je gori za to študirala. Zna tudi dobro »tajč šprehat«. Parkrat se je najedla ljubljanskega krompirja, pa če jo vprašaš, kje je bila, ti ponosno odgovori, »v Lajback«, in pravi, da se po nemško stranišču reče »sekret«. Zato jo hočemo nekoliko pokrtačiti. Opomnimo pa tudi, da je za zastavonošo. Pa fajmošter so takrat zelo skozi redko rešeto gledali, ko so njo za to izvolili. Pa kakoršna je voditeljica Lojza, taka je tudi vsa družba. Treba je vsem Marinaricam prav pošteno »knofe spucati«. To za sedaj. Ako pa boš še po farovžih druge ljudi tožila, boš pa še v »Slovenski Dom« prišla.

d Črnomelj. »Domoljub« zelo hvali dr. Šturma v Črnomlju. Šturma je tak prijatelj ljudstva, da zaračuna za priprosto prošnjo 20 K. Ljudje — spoznajte torej sami, je li on vaš prijatelj — ali samo prijatelj vašega denarja. Kadar bo še prišel kaplan Cerar k vam in bo hvalil Šturma, mu pomagajte z najgršo metlo čez prag! O njem je še gradiva.

d Iz Bučke. V »Domoljubu« je nekdo, seveda klerikalec, udaril svojega sodruga I. K. v S., in mu predbaciva da ima na »puršenšanku« godbo in ples, — in da starši

»marsikateri« preklinjajo ta puršenšank. Kaj nas to uči? Naš G. Jezus je učil: Kraljestvo, ki je samo zoper sebe, bode razdejano. Tako je! Klerikalno kraljestvo razpada na Bučki. Kdo je kriv? Klerikalni generali: Rebolj, Vais, Škulj in njih slabo kvalificirani oprodi. Pa tudi v »Domoljubu« okrecani I. K. v S., je propada kriv. Vidiš Janez, to imaš v zaslugo, ker si župniku v dobro ravnal, da si kot najstarejši odbornik pri volitvah župana sklical volitev v »farovž«. Vedi Janez, da to se ni še nikjer na Kranjskem zgodilo, da bi se župan v farovžu izvolil kot ravno v Bučki. Le Bučka je ravno tako srečna, da so se volitve župana vršile v farovžu. Janez, Ti veš, da so te tistikrat eni »preklinjali«, drugi so se Ti pa posmehovali, vsi skupaj smo Te pa pomilovali, ker si bil res revež na — —! ker nisi vedel kam drugam seje oziroma odbora v volitev sklicati kot v farovž. Mi smo si seveda obetali, da bodeš za to uslugo gotovo od klerikalnih generalov bogato obdarjen. In danes? Tisti, kateremu si služil v toliko, da si mu pomagal doseči njegove želje, te sedaj po svojih umazanih časnikih izpostavlja javnemu zaničevanju, ti spodkopuje čast in ugled tvoje obrti itd. Li ne bodeš ogorčeno zaklical: Prokleta klerikalstvo, razdejano naj bode! Da, da, prav imaš. —! — Dopisnik tudi opisuje elementarne nezgode v naši občini. Ne zdi se mu pa vredno omeniti, jeli bi se ne poskrbelo od kake strani za kako podporo. Niti toliko ne reče, da bi se vsaj davki odpisali. Se ne upa! Ima preveliko skrb za farovške štale, katere bodo stale nad deset tisoč kron. Torej davek zvišati, a ne znižati. Kmet pa plačaj, da bodeš črn. Vzemi kjer hočeš, če ravno nimaš letos še toliko pridelka, da bi se pošteno preživel, kaj šele kaj prodati, ker je vse, — popolnoma vse uničeno. Ni čuda, če gospodinje nezabeljen krompir na mizo dajo v hrano »ljudem« oziroma družini. Pri najboljši volji si niti košček zabele ne morejo omisliti. Kmet propada, farovški se pa redijo. Pa hvala bogu! Tudi za nas solnce sije, klerikalno kraljestvo se podira in ne bode dolgo, da ostane klerikalna troperesna deteljca sama. Tedaj bode jok in škripanje z zobmi.

d Krka. Kakor bi sunil v sršenovo gnezdo, ko smo se v »Slov. Domu« dotaknili mladih čukov. Mladi čuk, Špančev Tone, se je zaletel v našega človeka z vso svojo kilavo močjo čukovo, ga obdelaval s svojo čukovo naobrazbo, ki jo pri nas nazivljemo telovajsko. Prav po telovajsko ga je čuk napadel, in prišel ga je celo napadat na dom. Zrastel je bil tako ta čuk, da so se ga že v resnici bali, da komu ne izkljuje oči. A ker je še mlad, je opešal in odnehal kljuvati. Bojimo se pa v resnici zdaj čukov, ker sedaj smo prepričani, da so čuki ropne ptice. Čuk je čuk. Čuk čika čaka!

d Iz Belčivrha pri Dragatušu. Tudi v naši vasi se po volilnih shodih v Dragatušu živahno pripravljamo za bodoče volitve.

Ker smo do sedaj zmeraj volili farovškega kandidata, nas drugi občani nazivajo s „popovci“. Spoštujemo duhovščino in učiteljstvo ter se jim ne maramo zameriti. Prišli smo pa do prepričanja, da pri volitvah ne gre za vero in da dosedanji poslanci, katere smo volili po priporočilu „gospoda“, niso za kmeta nič storili. Kmetom se ne godi bolje ampak še slabše, saj so zmeraj večji davki. Možje! Mahnimo enkrat na drugo stran, pa volimo Gangla! Na shodu v Dragatušu je vendar tako lepo govoril, da moramo imeti zaupanje do njega, pa saj je naš rojak. Za teh par let nas ne bo vrag vzel. Ker bodo volili Gangla Dragatušci, Zapujci, Merajčani in Obršani, stopimo tudi mi v njihove vrste, da bo zmaga gotovješa. Belečki kmet.

d Iz Bele Krajine. (Odmev iz dragatuškega shoda). V „Slovincu“, katerega nam sedaj zastonj vsiljujejo, smo brali lažljivo poročilo o Ganglovcem shodu v Dragatušu. Jože, zakaj tako lažeš? Iz Ganglovega govora bi si marsikaj lahko vcepil v srce ter z ljubeznijo ne pa s srdom v srcu na prižnici učil svoje vernike, ki tako malo spoštljivo govorijo v svojih hujskajočih propovedih. Pa korajžen si Jože! Upaš se celo nad Hribarja, pred katerim spoštljivo klanja glavo vse Slovanstvo. Preveč si ga zdelal revček! Nisi vreden, da bi mu služil za blazinico. Slab spomin že imaš Jože! Zamenjal si Hribarjev in Trillerjev govor glede lemenatarjev. Stopil bi bil bližje. Zakaj si se skrival za kapelico, kakor kaka vlačuga. Pa domišljav si grozno Jože! Liberalizem in njen zastopnik v Dragatušu že umirata. Ubogi Kosec, si že na parah! 18. oktobra se bo pokazalo, kako slabo sodijo o tvoji politični velemodrosti tvoji farani. Našemu županu paz astonj kadiš, ga premalo poznaš. Ne bo on prodajal jarčevine, če je tudi župnik mešetar. Na shod pred njegovo hišo ni prišel, ker je imel polno hišo gostov. Sicer je pa poslance in spremljevalce spoštljivo pozdravil. Pa škodoželjen, maščevalen si Jože! Nadučitelja hočeš zopet tožiti radi njegovega „blebetanja“, ki je izzvalo tako glasno odobravanje pri tvojih nezvestih ovčicah in to celo ob tvoji navzočnosti. Vajen si pisati denuncijantske ovadbe, ne bo se ti roka tresla. Popoljšaj se, kako boš dajal račun pred Bogom! Pa kako pobožne želje goji naš Jože! Da učiteljstva v celi župniji nihče ne mara, ker bi mu taka komanda utegnila le škodovati. Vemo pa zanesljivo, da učiteljstvo ne mara komande, ker to pozna le farovž. Da se je pa župan, oziroma občinski odbor tu in tam ravnal po nasvetih učiteljstva, mu je to bilo samo v korist na žalost črnuhov. Prihodnje občinske volitve pa bodo javno pokazale, da farovške komande, ki se jim ponuja, občani ne marajo ter bo župnikova posojilniška garda sramotno pogorela. Neustrašeni naprednjaki.

d Iz Sodražice. Zanašali smo se na naše ljudske odbornike, da bodo posvetili

naši propadajoči občini več pozornosti, kakor poprej mešani. A varali smo se ljuto! Nered v občini prevladuje povsod, odkar se posili umešava v županske posle orlovski poglavar Lavrenčič. Možiček vtika svoj nos povsod, koder mu ni potreba in ni mu za to, če pod njegovim nasilnim paševanjem trpi ugled občine. Župan Bartol pa proti takim vsiljivcem nima nikake odločnosti in tudi slepo trpi, kako mu odmiče županski stolček, da bi široko sam na njega sedel. Občina pobira občinske doklade na žganje in na pivo; ali dobrih šest mesecev se za te doklade nihče ne briga in od tedaj gostilničarji in prodajalci žganja ničesar ne plačujejo. Občinsko starešinstvo se za take malenkosti ne zmeni. Za njega in za občinski odbor je večje gospodarsko vprašanje, kake koračnice naj se trobijo pri gasilskih slavnostih, poglavar Lavrenčič pa tudi ne, ker kot gostilničar in prodajalec nekoncepcioniranega „šnopsa“, zelo ceni svoj globoki mošnjček. Da bode občina pri tem trpela občutno škodo, zato se nihče ne zmeni. Po proračunu se bode pri žganju in pivu veliko manj dobilo, za obresti plačevanja dolga za župnišče pa veliko več izplačalo, kerso ljudski prijatelji širšo javnost preslepili in so deli v proračun za obresti od glavnice 9000 K namesto 14.600 K, ker so namreč poprave tega toliko stale. Ker so bile ob sklepanju proračuna ravno občinske volitve pred durmi, so si pa izmislili to sleparijo, da ne bi širša javnost in naše dobro ljudstvo o tem prehitro izvedelo. Za pokritje teh nedostatkov pa bode treba zopet jeseni zvišati občinsko doklado in sicer na škodo kmetskih žepov. Ko bi se v kaki napredni občini zgodilo kaj enakega, bi bilo grozno kričanje vsega klerikalnega Izraela, tukaj pa hočejo, naj bi molčali o vseh teh sleparijah. Tukaj ljudstvo odpri svoje oči in očisti temeljito ta Avgijev hlev.

d Vače. Naš kaplan Majdič že nič več ne zna oznanjevati božje besede, ampak samo politiko in mešetarijo. Pravijo, da je ustanovil izobraževalno društvo. Vse to je lepo. Naj le izobrazijo Titka in Reberška, da ne bosta svojih babnic tepla in stradala. — Kaplan kar pogleda, pa izgine „Slov. Dom“, „Gasilno društvo“, „Sokol“ in šola, ki se bo po prizadevanju gosp. nadučitelja popravila. Samo naš vrli organist, ki se farovški Neži in kaplanu noče priklanjati, ne mara izginiti. Izginil bo pa kaplan s svojimi čuki in ženskim odsekom. Naprednjaki bomo ostali.

Gorenjski novičar.

Novice iz Št. Vidja nad Ljubljano.

g Ni dneva brez laži. Kadar se blagoslovljeni dopisnik iz našega kraja oglasi v »Domoljubu«, vselej se zlaže. Nekaj časa je bil tiho, a v zadnji 35. številki se je zopet oglasil. Med drugim pripoveduje, da se zida nova šola na tistem prostoru, ka-

terega je prvotno želela večina krajnega šolskega sveta. Koj nato pa zapiše, da se je vršil boj za šolo. Zakaj se je pa vršil boj? Zato, ker je bila tista večina krajnega šolskega sveta za Vovkov svet, ne pa za Zormanov. Zoper Vovkov svet so bili pa tisti liberalci, katere hoče pobožni bujskač počrniti, in so s tem našemu revnemu kmetu prihranili najmanj 30 tisoč kron. To je resnica.

g G. Zabret je rekel, da bo šel iz Št. Vidja, ako ne bo šola stala na Vovkovini. Pa hodi še zdaj in zastonj trka, da bi ga škof poslal na Gorenjsko, ali pa vsaj vzel v zavode.

g G. Belec je pa baje rekel, da bosta z Zabretom na Vovkovini zidala lepo vilo, ako ne bo šola stala tam. Tako ja, kar zidajta in polepšajta Št. Vid! Toda bojimo se, da iz te moke ne bo kruha, ker je to predrag špas tudi za našega Klanfarja. Zato jima svetujemo: **Farovška hranilnica in posojilnica** naj kupi Vovkovino in zida svojo hišo tam. To vaju pa ne bo nič bolelo in Klanfar bo lahko še pri plehu nekaj zaslužil. Na ta način bo Vovk odškodovan, Št. Vid pa polepšan, četudi ne tako, kakor je hotela tista večina krajnega šolskega sveta, katero Zabret komandira. Žalosten general to!

g Novega nadučitelja g. Janka Bajca hvali »Domoljubov« dopisnik, da je Slomškar in je že veliko storil za — »Orle«. — Mi pa rečemo, da vzgojitelju mladine ni na čast ne Slomškarija in ne Čukarija. Pameten naj bo in zvesto naj skrbi za dobro vzgojo naše mladine, pa ga bomo vsi spoštovali. Če bo pa postopal pristransko, si bomo pa vedeli pomagati.

g Stavbni odbor za šolo moramo opozoriti, da naj skrbi, da se bo šola **pošteno** delala, ne pa tako, kakor se je delalo nekdanje »društvo«. Bilo je namreč tako zmašeno, da si se moral pri zaprtih vratih in oknih sredi dvorane za **klobuk držati**, če je količkaj burja brila. In pa gleda naj, kar bo pleha, da bo — držal!

g Z Dvora se nam poroča: Pogreša se pri nas 26letni stolar Adolf Tomat od nedelje zvečer. Najbrže je ponesrečil v Krki. Fant je bil lepo oblečen, ter je imel rdečo ovratnico. Je krepke rasti, malo plešast, lase in brke ima črne. Fant je bil tih in delaven, zato tudi priljubljen.

Notranjski novičar.

n Iz Borovnice se nam piše, kako se naši »Čuki« od drugih ljudi napram medsebojni ljubezni razlikujejo, nam pričata - le slučaj:

Ko sovica v vodo skoči, tralala;

»Čuku« skoraj od žalosti srce počí, hop-sasa;

ko sovica po vodi lepo plava, tralala, se »Čuku« srce na ves glas smehlja, hop-sasa.

Res je, da je opazovanje teh ljubih nočnih tic med seboj velikega pomena. Ker tukaj se vidi in sliši, kako se ti po svoji dobri vzgoji od drugih ljudi odlikujejo. Zakaž nešteto krat se je že o tem govorilo in vsakokrat golo resnico. In kaj pa ta letošnja vročina zadene, si te uboge, revne sovice niso znale drugače svojega vročega telesa ohladiti, kakor s tem, da so se šle v vodo kopat in pri kopanju tudi vriskale. Ali glej ga spaka, si misli »Čuk«, ko začuje ženski krik (seveda ne »Oberčuk«, ampak navadni »Čuk« — nadzornik od »Sovic«) mu sree od groze poka! Takoj se je podal v smeri vrišča hitro, kakor mu je bilo mogoče. Se ni oziral na travnike ali njive, mu ni mar za škodo in kvar tuje lasti, čez katero je dirjal, samo da je hitro dospel do zaželjenega mu cilja, da bi preprečil nezgodo »Sovic«. Sedaj po, ko vidi, se mu ljube »Sovice« lepo kopljejo in plavajo po vodi, jih vse pregleda in mogoče tudi prešteje, da se mu katera ne izgubi ali utopi. Ko se pa prepriča, da je vsaka nevarnost vsled preplitve vode izključena, zapusti žalostno ta lepi kraj in gre klavrno svojo pot naprej, ker si ni mogel zaslužiti z reševanjem dozdevnega potopljenja »Sovic« nobene odlike. O č i v i d e e.

n **Borovnica.** No kaj pa neki z Borovniškimi — Čuki — tamburaši — ali ne bodo nič nastopili s svojo telovadbo, ker so se takrat tako hvalili v v Slovincu, da bodo nastopili javno in pokazali občinstvu, to kar znajo. Toda žali bog vse je utihnilo. Tamburaši, kateri so imeli nalogo, pri javni telovadbi tamburati so kar vidoma pomrli. Sedaj lahko sami razvidite, da je boljše raje preje malo jezik za zobmi držati, kakor pa da se potem tako grdo blamirate. In pa tamburaši; najprvo so ustanovili klub, so si volili tajnika in blagajnika g. Jankota potem predsednika g. Mazija, si kupili 12 tamburic, katere sedaj leže v mežnariji v kotu; in misli dragi bralec, vse to, to je pomrlo. Žalostno toda resnično. Kaplan je plakal in z njim tudi g. Janko. Ponujala sta se Bogomilam, toda tudi tu nista nič naredila. Tako je bil ves trud g. Janka in kaplana Prešerna zastonj. Pregovor pravi: „Človek obrača, Bog obrne.“ In res tu se je tako čudno obrnilo, da sedaj drug ne igra kakor . . . nihče . . .

n **Iz Borovnice.** Krojači imajo menda povsod to, morda dobro, a za nekatere ljudi nekoliko sitno navado, da naredo pri hlačah precej globoke žepe. Kaj čuda, da je tudi g. Suhadolnik, podžupan občine Šmarjetskega zvona, človek te zadnje vrste in da je prišel nekega dne do tega, da je začel premišljevat, čemu so žepi? Spomnil se je, da je treba te luknje napolniti. A ne morda s kamenjem z Oljske gore, ki ga bo nosilo 10 borovniških romarjev, da najbrž zasujejo jame mlajev, ki so razveseljevali oči slovenskega učitelja rodbinske morale. Ne, tako malo prebrisan g. Suhadolnik vseeno še ni! Pa je dejal sam pri sebi: „Značaj doslej še

vedno imam. A ravno ta mi nagaja, ko zdaj že vsa fara hodi po stopinjah dušnega pastirja in moža s svetlo papeško svetinjo. To bo treba obrniti v dobiček. Saj to tudi ne bo nič sramotnega; človek se obračaj po svoji okolici. Kakršna je ta, tak mora biti vsak, torej tudi jaz.“ Tako je govoril in drugi dan je pravil tudi že drugim, da je čisto logično, če človek postane v takih okoliščinah „farčkov ksel.“ S tem bi se dalo še morda kaj zaslužiti. Saj tam, v župnišču, morda gledajo za njim skrivaj oči župnikove sestre, a če tudi ne, zakaj pa on ne bi smel gledati za njo. Glavna stvar je seveda, da je ta župnikova sestra posebljena hranilnica 30.000 gld. Hej, potem bi seveda lahko hvalil krojače in bi mu naročil narediti, še par žepov. Pa je hodil v župnišče prilizovat se župniku. Če njega dobi zase, potem bo vse dobro. Postala sta že velika prijatelja, menjavala časopise. Kje naj bi se namreč smel župnik v tako sveti, skoro verskoblazni fari naročiti na „Narod?“ A nekaj je menda le prišlo med oba, ali pa bi rad bolj splošno špekuliral. Ena mu ni dovolj in če pogledaš tja proti Ljubljani, ti mora priti pod oči tudi častni mož legije s papeško svetinjo in mnogoštevilnimi cesarskimi glavami na cekinih. Njegova hčerka bi bila tudi že zrela za ženitev in gotovo bi pri tem škofovem prijatelju še bolj lahko napolnil svoje žepe. Tako pelje g. Suhadolnik zdaj ladjo svojega značaja počasi, a s tem večjo prilizjenostjo v pristanišče cerkvenih mož, da bi za njihovim hrbtom pogledal po njih nežnih varovancih, ki se leskečejo v zlatu. Da bi še bolj se ponašal, bi seveda kaj rad jeseni postal župan. Kako ga je nekaj jezilo, kako je stiskal zobe in se repenčil, ko pred dvema leti ni bil niti v občinskem svetu. Ker pa je postal mož svete vere, je kmalu postal obč. svetovavec in zdaj je že celo podžupan. Zato, ker ima nado, da postane župan, se morda boji dosedanji župan Kos; kajti ta mož se bavi zdaj resno s tem, da bi napravil spomladni v svoji novi hiši, ki jo misli zidati, prodajalno. A Suhadolnik in Kos sta prijatelja; oni bo hodil k njemu v prodajalno, ta bo pa njemu prepustil županski stolček.

n **Prestavljen je iz Logateca** finančni komisar g. Valentin Ž u n, ki je poklican k ministrstvu na Dunaj. Čestitajoč mu na izredni časti, ki ga je doletela, poslavljamo se težko od uradnika, ki se ni nikdar in nikjer sramoval priznati, da je odločen in zaveden napreden Slovenec. Naj ima na svojem novem mestu prepričanje, da ga bomo Logatčani ohranili v najlepšem spominu!

Naročajte in razširjajte „Slov. Dom“.

Gospodarstvo. Gospodarstvo na Japonskem.

Odkar je od leta 1860. naprej Japonska prisiljena, da ima odprte luke in da sklepa trgovinske pogodbe, je njena trgovina nenadoma preobrazila vse gospodarske razmere v državi in je peljala do značne revolucije, ki je iz fevdalno-pravne države ustvarila ustavno cesarstvo. Od tega časa napreduje Japonska z mogočnimi koraki na političnem in gospodarskem polju. Kmalu postane prva velevlast v Aziji.

Francoski pisatelj Achille Viallate je izdal knjigo »L'Avenir Economique du Japon«, iz katere posnemamo:

Japonska meri danes 382.000 km²; klima je jako ugodna, le severni deli so precej hladni. Množina prebivalstva narašča letno za 1,32%, in ga je danes krog 50 milijonov.

Zemlja je hribovita; rodovitne je samo 15,7%; od te rodovitne zemlje je 49% posejane z rižem, 38% s čajem. Glavna hrana prebivalstva sta: riž in riba.

Poljedelskega prebivalstva je krog 23 milijonov; velika in mala posest sta prilično v enaki meri zastopani. Obdeluje se zemlja po parcelah; obdelujejo jo rodbine same, pri žetvi si medsebojno pomagajo; orodje imajo primitivno, pluge iz lesa; neko uradno obvestilo ceni gospodarsko orodje, potrebno za eno rodbino za obdelovanje enega hektara zemlje, povprečno na 40 K.

Zemlja se obdeluje pazljivo, z motiko in zalivanjem; ker je hlevskega gnoja malo, ga nadomeščajo z gnojem od ljudi in rib, v novejšem času pa z oljnimi pogačami. Obdelovanje je tako uspešno, da rodi zemlja 2—3 krat na leto. Glavni sadeži so riž, pšenica, krompir, čaj, bob, sladkorni trst, indigo; slednji zadnji čas pojema, ker mu ponarejeni evropski indigo dela preveliko konkurenco.

Živinoreja je manjšega obsega; redi se 1.200.000 rogate živine, bolj za delo, ko za pitanje. Dalje je 1.390.000 konj; poskusi z rejo ovac se ne posrečijo. Japonska vlada stori vse za povzdigo obdelovanja zemlje, kakor to delajo evropske države; ustanavlja zavode za travništvo in živinorejo, gospodarske šole itd.

Obrt je bila do leta 1870. popolnoma primitivna, le za rodbinsko potrebo, brez strojev. Z gospodarsko revolucijo pa se znatno razvija veleobrt; leta 1893. je bilo že 4989 parnih strojev z 61.552 konjskimi silami; leta 1905. pa 6242 parnih strojev s 178.018 konjskimi silami (povprečno torej na stroj 30 konjskih sil).

Veletrgovina se je mogočno razvila s pomočjo vlade; osobito se je ustanovilo mnogo tovarn za izdelovanje vojnih po-

trebščin, in ko so se državne tovarne okrepile, jih je oddala država zasebnikom.

Leta 1904. je bilo na Japonskem 9234 tovarn, ki so imele zaposlenih 526.218 delavcev (207.951 moških in 318.624 žensk). Od vseh teh zaposlenih delavcev je bilo 9473 moških in 34.205 žensk pod 14. letom. Vse nove tovarne so urejene čim najbolj moderno. Baš zato se importira toliko strojev. Nove tovarne dobivajo izdatne podpore od države. Nekateri industrijski pridelki zaznamujejo velik eksport: vžigalice, porcelan, cigarete, svila itd. Prometna sredstva (pošta, brzojav, telefon itd.) so urejena popolnoma na evropski način.

Banke še niso v polnem razvitku, do čim se trgovina silno dviga. Leta 1894. se je importiralo za 117.4 milijone jenov (1 jen = krog 5 K), eksportiralo pa za 113.2 milijonov jenov. Leta 1904. znaša import 488.5 milijonov jenov, eksport pa 321.5 milijonov jenov. Glavni predmeti importa so: riž, lokomotive, stroji za orodja, platno itd.; eksporta pa: surova svila, čaj, pridelki iz svile, vžigalice itd. Dve tretjini zunanje trgovine sta v rokah inozemcev. V trgovini igrajo azijske države največjo vlogo, za njimi slede Angleška, Združene države, Nemčija ter druge države.

Japonska dela na to, da postane prva velevlast v Aziji, da se v prvi vrsti dvigne njena industrija, ker vsled malega teritorija ne more postati agrarna država. Da pa postane eminentno industrijalna država, ji treba surovin, kapitala in delavnih moči. Surovin ima dovolj, ali jih pa dobi iz Kitajske in Avstralije; kapital je treba tudi dobiti od zunaj, pri čemer je glavna zapreka, da daje Japonsko le malo jamstvo; najtežje je pa z delavnimi močmi, ker na eni strani ni domačih, ki bi znale voditi in imele inicijativo, na drugi strani pa je japonski delavec nevtrajen, nereden in ne vzdrži pri strojih. Njegovo delo ni mnogo vredno, zato so tudi plače male, dasi se zadnji čas razmere izboljšavajo. Delavni čas imajo še vedno po 11, celo po 16—17 ur. Delavska postavodaja je minimalna, izrabljanje delavcev strašno.

Vendar — pravi pisatelj zgoraj imenovane knjige Viallate — se morajo evropske države kljub vsem današnjim nedostatom v razvoju japonske industrije pripraviti na hudo japonsko konkurenco. Japonska more ostati zmagovalka kvečjemu na vzhodnoazijskem trgu.

Kakor že rečeno, je izključeno, da bi postala Japonska agrarna država; vendar je gotovo, da bodo merodajni državni činitelji, kakor so na Angleškem, tako tudi na Japonskem prišli do prepričanja, da je potrebno tudi kmetijstvu omogočiti napredek in razvoj, ker je v vsaki še tako industrijalni državi brez visoko razvitega kmetijstva trajni splošni gospodarski razvoj nemogoč.

— p —

gd **Nakup konj za vojaštvo in nakup plemenskih kobil po ministrstvu za domobrambo.** Dne 16. septembra t. l., ob 2. popoldne bode v Veliki Loki na Dolenjskem in dne 17. septembra t. l., ob 8., v Št. Jerneju na Dolenjskem uradovala vojaška komisija, da nakupi za vojaštvo sposobne konje. — Na pregled naj se pripeljejo konji ali kobile, kateri so sposobni za vožnjo, ježo in prenašanje tovorov. Za nakupljena konje, katerih rod se dokaže, dobi prodajalec razun remontne cene, še darilo c. kr. ministrstva za kmetijstvo v znesku do 100 kron. Dne 17. septembra ob 8. se bodo v Št. Jerneju nakupovale tudi plemenske kobile ter oddajale zopet prodajalcem v rejo. Kobile morajo biti o starosti $3\frac{3}{2}$ do 7 let, visoke najmanj 161 cm, in morajo po spuščalnem listu imeti dokazan rod po arabskem, angleškem ali lipicanskem žrebu.

gd **Za koliko kokoši zadostuje en petelin?** Doslej smo se za to vprašanje malo brigali, četudi je velike važnosti za uspešno rejo kokoši, da imamo zadostno število petelinov. Na malih kmetijah, ki rede po po 4 do 6 kokošij, je en petelin skoraj preveč, če dobimo jajca za valiti zlahka od drugod. Petelin pripomore le posredno, da kokoši pridno nosijo jajca in sicer s tem, da jih vodi okoli ter vabi in draži k iskanju krme. Kokoši brez petelina nikdar tako pridno ne iščejo živeža. Koliko kokoši zamore petelin oploditi, to se ravna poglavito po plemenu in po krmi, katero dobiva. Pri vročokrvnih plemenih in dobri krmi zadostuje za 15 do 20 kokoši en petelin, pri težkih in hladnokrvnih se mora pa na 10 do 12 kokoši rediti en petelin.

gd **Napačna poraba vode.** Naše kuharice devajo še pogostoma meso in zelenjavo zato v vodo, da se ohrani v svežem stanju; mnogokrat pa tudi iz gole navade. To ravnanje je čisto napačno, ker izgube s tem jedila veliko na svoji vrednosti ali tečnosti. Voda ima namreč lastnost, da izvleče namreč iz jedil najboljše redilne snovi in toliko več, čim bolj je bogata v rudinskih solih. Teh pa ne zmanjka nikdar v vodi. Te vode, ki imajo več ali manj apna v sebi, škodljive so tudi še v tem oziru, da postanejo namakana jedila bolj trda. Zategadelj ne smemo puščati mesa nikdar po delj časa v vodi, kakor je to ravno potreba, da se opere. Vešče kuharice dobro vedo iz skušnje, da je pred napravljanjem v vodi namočena zelenjava veliko manj okusna ne nežna, in zato tudi nečejo kupovati na trgu oprane zelenjave.

gd **Kdaj je prenehati z molžo pri brejih kravah?** Dobro rejene krave redkokdaj ostavijo molžo; večji del ostanejo molzne do poroda. Na vsak način pa je potrebno tudi pri teh, da jih nehamo molsti saj šest tednov pred porodom. Skušnje nas namreč uče, da se dobro molzne krave popolnoma pokvarijo, če jih molzemo ves čas brejosti do poroda, kar poznamo koj po otelitvi na

tem, da imajo malo mleka. Z molžo prenehati moramo pa tudi zaradi tega, ker potrebuje tele za popolni razvoj toliko živeža v zadnjem času brejosti, da bi se krava s teletom vred le nezadostno hranila, ko bi ji še mleko jemali. Tudi za bližajočo se otelitev potrebuje žival več moči in ravno v tem času, ko jo ne molzemo, nabere si zopet toliko novih moči, da je po porodu veliko bolj mlečna. Z molžo prenehati je počasi in sicer na ta način, da molzemo v večjih presledkih, namesto trikrat, molzemo najpred po dvakrat na dan, čez teden dni pa se še po enkrat. Saj 4 tedne pred porodom moramo popolnoma prenehati. Da bodemo vedeli, kdaj je prenehati z molžo, zapisati si moramo natančno, kdaj se je krava obrežila.

LISTEK.

Ciganka.

»Hapa, Marička! Pa še ti poskoči! Saj si dekle, saj imaš rdeča lica in sršene pod kikelico!«

»Ejej, Marička, ti pa ne znaš tako! Le kar opvej, da ne znaš! Ampak tale ciganka, to je satan, ti pravim!«

Veselo je bilo v krčmi, in mladi kmetje, ki so sedeli za mizo ter se tiščali okroglolične deklince napetih prsi in bokov, so poslušali z ustmi in ušesi tri cigane, ki so godli in piskali na življenje in smrt. Mlada ciganka je plesala po taktu klarineta in ciganskih gosli. Živa je bila kot iskra, razpaljenih lic, vsa goreča v znoju, in razgaljenih bohotnih nedri, oči so se ji bleščale in utrinjale v zlatem in črnem ognju. Bose, rjave nožice so ji gledale izpod vihrajočega rdečega krila, ki se je včasih tesno ovilo njenega mladega, sočnega telesa, se bliskoma zopet odvilo, planilo narazen, se zavihnilo in opletlo po kotih. Kakor bi plesala burja, ali se vrtela čarovnica in skakala in divjala, besna in nora.

Pri vratih je stal Pust, štiridesetleten fant, obrite brade in čokat in z okroglim klobučkom na debeli glavi. Bahal se je s svetlo verigo na telovniku in mešal z roko po žepu med srebrnim denarjem, da je žvenkljajo in zvenelo, in so peli škanti in so se bliskale oči ciganom. Godli so, cvilili in pihali ter zavijali oči, kot da jih je popadla mrzlica ali jih vije krč, svirali so neutrudno in burno, mlada ciganka pa se je vrtela, dvigala krilo in se ozirala na Pusta s črnimi očmi, vražjimi očmi.

Cigani so godli vroče in strastno in urno, lok je švigal, klarinet se je zaletaval in bas je renčal in mrmral, mlada plesalka pa je skakala v krogu naglo kot misli in nenadoma sredi plesa planila Pustu za vrat. Tresla se je enako plamenu med žerjavico in se vsesala z razbeljenimi

ustnicami v njegova lica. Na to je stopila na stol in zapela:

»Hola, hola, lep junak,
prišel z ogrske zemljé,
pušelje nosi za klobukom,
dol visj mu na ramé.«

Pust je bil fant, in prijela se ga je židana volja. Pil je iz litra, da se mu je rumeno vino zlivalo za vrat in bolj in bolj je gorel njegov obraz. Ciganka se ga je ovijala kot kača, božala ga po licih, tapljala po bradi in žgečkala za ušesi, a Pust se je smejal in solze so mu tekle od trepalnic.

»Ti mačka, ti mala, le čakaj! Že poplešem s teboj, ko bo vasovala brna.« Prilizoval se ji je po svoje in grabil z roko za njena nedra, še vedno burna in nemirna pod rdečim robcem.

Cigani so zagodli iznova. Plesalka je poskočila, se ovila srebrnega fanta in ga zavrtela navkrog. Pust se je skobalil pod mizo.

»Oj, ti mačka, kaj si pa napravila z menoj! Ti podlasica! Jaz ti bom dal popra!«

Postavil se je na noge, se razkoračil sredi sobe in skušal ujeti ciganko, ki je zopet švigala v kolobarju. Bil je omamljen, vražje oči so ga začarale. Šel je k mizi in sedel k vinu, Pil je, in ko je bila prazna steklenica, poklical krčmarja:

»Prinesi ga še bokal, Joža, ne, kar dva bokala, prinesi. Danes so cigani moji gostje.«

»Pust, nikar ne nori! Saj si pameten! Cigani so hudiči!«

»Kaj boš tako govoril, preklicani Joža! Prinesi, če ti pa ukažem!«

Krčmar je odšel po vino, cigani so se ozrli nanj iz kota, in največji je pljunil predenj. Bil je kosmat in zaraščen od ušes do oči, črn in oblečen v črno, zametasto, zamazano suknjo. Govorili so nekaj med seboj in godli pomalem.

Vino je prišlo na mizo. Krčmar se je sklonil pred Pustom, mu pogledal v obraz in ga potrka s pestjo po čelu.

»Ali te še ni srečala?«

»Salabolt, Joža. Ali bi res rad, da bi te namlatil? Nikar, ti pravim! Če se razjezim, bo slaba!«

Krčmar je majal z glavo in šel iz hiše.

»Na, zdaj ga pa le dajva, mačka. Ali znaš dobro piti? Kako se ti pa pravi? Ali si res Muzala?«

Sedla je na mizo, vzela v roke bokal in se ovila Pusta okrog vratu:

»Dečko, odpri gobček!«

»He-he!«

Široko in sladko se je zarežal Pust ter se ovil ciganke okoli pasa.

Nastavila mu je bokal na usta in zlivala vino v grlo.

V sobo je zopet stopil krčmar in obstal čemern in nevoljen pri durih.

»Pust, ali noriš?«

»Kaj boš ti, ki nič nimaš! Še eno takšno

mi razusti, pa jo dobiš po nosu! Ali ti bom pa klobuk razrezal! Vina prinesi, Joža, in ne bodi silen! Na, pij z mano in vesel bodi tako dobrih gostov kakor sem jaz in ciganje. Žejni smo, salabolt, kakor bi ves dan ogenj žrli.«

Krčmar ga je potegnil za suknjo proti vratom.

»Ali me ne boš pustil? Ali ne veš, da sem jaz Pust, ki imam strica in botra v Ameriki? Ki imam hišo v dva štuka in sem fant od fare! Vidiš, s to-le ciganko se oženim nocoj, kaj ne, mačka ti mala? Ali boš moja?«

»Ha-ha-ha-ha!« je zagostolela in zavriskala mlada ciganka. Skočila je na mizo, zletela po klopi in nenadoma se je zopet vrtela kot burja in plesala in vriskala.

»Jaz ti rečem, pojdi z menoj, Pust! Pojdeš spat!«

»Jaz ti pa rečem, da me pusti! Ali ne veš, da sem Pust? Ha-ha!«

Ciganka je bila zopet pri njem in se ga ovijala okoli vrata. Pred njim je plesala vsa izba in videl je samo mlado cigansko dekle pred seboj. Potegnil jo je k sebi v naročje, jo objel okoli pasa ter ji odpel srajco za vratom. Roka se mu je tresla in ves je drgetal pijanosti in vročega poželenja. Pogledal je po kóti, a ciganov ni bilo več v izbi in tudi krčmarja ni bilo. Sama sta bila...

»Kako praviš, da ti pravijo? Ali boš moja?«

Zasmejala se je prešerno in nagajivo ter mu z roko zamašila usta. Vstal je in jo pestoval na rokah kot otroka. Oklepala se ga je na vso moč in ovijala okoli pleč ter grizla z zobmi v vrat.

»Ti mačka, čakaj me!«

Zavihtel je ciganko in jo skušal vreči na tla, a Pust ni bil več fant. Izvila se mu je in ga sunila od sebe. Zagrmel je na tla vznak in obležal. Skušal se je dvigniti z rokami, iskal opore, a zmeraj je omahnil nazaj.

»Ti preklicana podlasica! Ali te ne bo k meni?«

(Konec prihodnjic.)

Izdajatelj in urednik Ivan Bavdek.

Vabilo

k

OBČNEMU ZBORU

„Kmečke gospodarske zadruga za občino Planina“

kateri se bode vršil

v nedeljo, dne 25. septembra ob 3. uri popoldan pri načelniku.

V S P O R E D :

1. Poročilo o delovanju zadruga pretečenó leto.
2. Volitev preglednikov.
3. Pregled računov. 84
4. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vabi

ODBOR.

Posestvo na prodaj!

Pet minut od farne cerkve v Št. Janžu na Dolenjskem, kjer je tudi štirirazredna ljudska šola, v bližini cvetoč rudokop in železniška postaja, je na prodaj 17 oralov obsegajoče posestvo, obstoječe iz gozdov, travnikov, njiv in novega vinograda, nova hiša in vsa potrebna gospodarska poslopja in orodje, kakor tudi goveja živina in svinje za samo 14.000 K proti prav ugodnim plačilnim pogojem. Povpraša naj se do konca t. m. pri županstvu v Št. Janžu na Dolenjskem. 95

Tržne cene v Ljubljani

od dne 10. do 14. septembra 1910.

	Cena			
	od		do	
	K	h	K	h
1 kg govejega mesa I. vrste . . .	1	40	1	60
1 " " " II. " . . .	1	20	1	40
1 " " " III. " . . .	1	08	1	28
1 " telečjega mesa . . .	1	80	2	20
1 " prašičjega mesa (svežega) . . .	1	80	2	20
1 " " " (prekajenega) . . .	1	92	2	—
1 " koštrunovega mesa . . .	1	12	1	20
1 " jagnjetovega mesa . . .	1	60	—	—
1 " kozličevega mesa . . .	1	80	—	—
Prašiči na klavnici . . .	1	24	1	36
1 kg masla . . .	2	60	2	68
1 " masla surovega . . .	2	50	2	60
1 " masti prašičje . . .	2	10	2	16
1 " slanine (špeha) sveže . . .	1	72	2	—
1 " slanine prekajene . . .	1	92	2	—
1 " sala . . .	1	96	2	—
1 " surov. margarinkega masla . . .	2	—	2	—
1 " kuhan. margarinkega masla . . .	2	10	2	10
1 jajce . . .	—	6	—	07
1 l mleka . . .	—	20	—	—
1 " posnetega . . .	—	08	—	10
1 " smetane sladke . . .	—	—	—	—
1 " " kisle . . .	—	80	—	90
1 kg medu . . .	1	20	1	40
1 " čajnega surovega masla . . .	3	10	3	20
1 piščanec . . .	—	90	1	30
1 golob . . .	—	40	—	44
1 raca . . .	1	70	2	—
1 gos . . .	—	—	4	20
1 kapun . . .	—	—	—	—
1 puran . . .	—	—	—	—
100 kg pšenične moke št 0 . . .	38	—	—	—
100 " " " " 1 . . .	37	50	—	—
100 " " " " 2 . . .	37	—	—	—
100 " " " " 3 . . .	35	50	—	—
100 " " " " 4 . . .	34	50	—	—
100 " " " " 5 . . .	32	50	—	—
100 " " " " 6 . . .	28	—	—	—
100 " " " " 7 . . .	24	—	—	—
100 " " " " 8 . . .	14	50	—	—
100 " koruzne moke . . .	17	—	—	—
100 " ajdove moke . . . I. . .	35	—	—	—
100 " ajdove moke . . . II. . .	31	—	—	—
100 " ržene moke . . .	27	—	—	—
1 l fižola . . .	—	18	—	30
1 " graha . . .	—	36	—	40
1 " leče . . .	—	36	—	40
1 " kaše . . .	—	20	—	22
1 " ričeta . . .	—	18	—	20
100 kg pšenice . . .	21	60	—	—
100 " rži . . .	17	20	—	—
100 " ječmena . . .	16	—	—	—
100 " ovsa . . .	18	80	—	—
100 " ajde . . .	16	60	17	—
100 " prosa belega . . .	18	—	—	—
100 " " navadnega . . .	—	—	—	—
100 " koruze . . .	14	60	15	—
100 " krompirja . . .	6	—	6	40

Lesni trg.
Cena trdemu lesu 10-50 do 11 K
Cena mehkeemu lesu 8- do 9 K.
Trg za seno slamo, in steljo.
Na trgu je bilo
voz sena . . . . . 4 — 7 50
" slame . . . . . 3 50 7 —
" stelje 2 40 2 50

Mestno tržno nadzorstvo v Ljubljani.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Del. glavnica K 5,000.000.

Stritarjeve ulice števil. 2. (Lustna
hiša.)

Rezervni fond K 450.000.

Podružnica v Spljetu.

Podružnica v Celovcu.

Podružnica v Trstu.

Podružnica v Sarajevu.

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje od dne vloge po čistih

4 1/2 %

Kupuje in prodaja srečke in vrednostne papirje vseh vrst po dnevnem kurzu.

74 20-5

Posojilnica v Ribnici

reg. zadruga z omejeno zavezo

sprejema hranilne vloge ter jih obrestuje po

4 3/4 %

Rentni davek plačuje posojilnica sama.

Ima na razpolago 52 5

∴ domače hranilne pušice ∴
jako pripravne, da se navaja mladino na varčevanje.

Posojila daje na osebni kredit in proti

∴ vknjižbi proti 5—6% obrestovanju. ∴

Vplačani deleži koncem leta 1909 40.630 K

Rezervni zaklad koncem leta 1909 167.218 K

Loterijske številke.

Dvignjene v soboto, dne 3. septembra 1910.

Dunaj: 4, 61, 28, 77, 52.

Gradec: 26, 86, 83, 80, 46.

Dvignjene v sredo, dne 7. septembra 1910.

Brno: 14, 84, 15, 70, 74.

Trst: 71, 57, 37, 60, 47.

Čitatelje in naročnike našega lista prosimo, da se v vseh zadevah, kjer žele nasvetov in poduka, obračajo na uredništvo »Slovenskega Doma«, ki odpre poseben predal za vprašanja in odgovore.

Za slabokrvne in prebolele

je zdravniško priporočeno črno dalmatinsko vino

KUČ

najboljše sredstvo. 47 32 15

4 steklenice (5 kg) franko K 4.—.

Br. Novakovič, Ljubljana.

Kri!

 dosežejo odrasli in otroci, bolni in zdravi. — Polovico stroškov prihranite v

Moč!

 gospodinjstvu na kavi, sladkorju in mleku, ako pijete SLADIN,

Zdravje!

 to je dr. pl. Trnkóczyja sladni čaj.

En zavojev velja 50 vin. Dobiva se povsod. Po pošti se naroča najmanj pet zavojev po povzetju pod naslovom v glavni zalogi. ∴

Lekarna pl. Trnkóczy

∴ v Ljubljani zraven rotovža. ∴

Naročajte in razširjajte „Slov. Dom“!

Parna opekarna

77 Josip Lavrenčič v Postojni 10.4

priporoča razno opeko, kakor zarezani strešnik I. in II. vrste, strojni strešnik (kavler), strojna korita (žlebake), opeko za tlak in zidno opeko najboljše kakovosti, po nizkih cenah in v poljubni množini.

Kje se dobro je?

Kjer znajo pravilno pripravljati izborne Pekatete.

Receptno knjigo vsakomur zastonj pošilja Prva kranjska tovarna testenin v Ilirski Bistrici.

18 43 9 27

Posestvo na prodaj!

Proda se posestvo in sicer: poslopje v dobrem stanju, lep sadni vrt, njive, travnik, gozd in vinograd, nov nasad. Vse okoli doma. Cena 6000 K. Več pove Fran Prijatelj v Tržišču, Dolenjsko.

*	* Popravila in preobleke točno in cenno.	* Popravila in preobleke točno in cenno.	*
			
<p>Najcenejše solnčnike in dežnike domačega izdelka priporoča 3 52-26</p> <p>Josip Vidmar — v Ljubljani —</p> <p>Pred Škofijo 19, Stari trg 4, Prešernova ulica 4.</p>			
			

**Porabite
ugodno
priliko!**

ŽLINDRA

zajamčena po
najnižji ceni se
dobi samo pri

**Kdor takoj
kupi, dobi
še poseben
popust!**

Agro-Merkurju

v Ljubljani in v Trstu.

82 2 2

Dobe se tudi vsa druga gnojila.

Najbolj varno naložen denar

Stanje hranilnih vlog nad 38 milijonov kron. je v slovenski Rezervni zaklad nad 1 milijon kron.

MESTNI HRANILNICI LJUBLJANSKI.

Za varnost denarja je porok zraven rezervnega zaklada mestna občina ljubljanska z vsem premoženjem in vso davčno močjo. V to hranilnico vlagajo sodišča denar mladoletnih otrok in varovancev ter župnišča cerkveni denar.

Mestna hranilnica ljubljanska sprejema hranilne vloge vsak dan od 8. do 12. ure popoldne in od 3. do 4. ure popoldne, jih obrestuje po 4 1/4%, ter pripisuje nevzdignjene obresti vsakega pol leta h kapitalu.

Dne 1. in 16. vloženi denar se obrestuje takoj

Rentni davek od vložnih obresti plačuje hranilnica iz svojega in ga vlagatelj ne zaračuni.

Denar se lahko pošilja tudi po pošti.

Sprejemajo se tudi vložne knjižice drugih denarnih zavodov kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje prenehalo.

Posoja se na zemljišča po 5%, in proti amortizovanju posojila po najmanj 1/4% na leto

Dolžnik more svoj dolg poplačati tudi popre, ako to hoče,

Posoja se tudi na menice in vrednostne papirje.

Mestna hranilnica izdaja lične **domače hranilnike** proti vlogi 4 kron, ki se takoj obrestujejo. Priporočamo jih zlasti starišem, da z njimi navajajo otroke k varčnosti.

V podpiranje slovenskih trgovcev in obrtnikov je vpeljala ta slovenska hranilnica tudi

kreditno društvo.

Mestna hranilnica ljubljanska se nahaja v lastni palači
v Prešernovi prej Slonovi (Elefantovi) ulici števil. 3.

1 24-16

Vinske sode

nove iz klane in žagane domače in slavonske hrastovine izparjene in ovinjene, porabne takoj za vsako vino prodaja zadruga

Agro-Merkur v Ljubljani.

Kupujte pri narodni tvrcki domači izdelek.

Umetna gnojila

kakor žlindro, kalijevo sol, kajnit, rudninski superfosfat naročite za pomladansko gnojitev **takoj** pri zadrugi

Agro-Merkur v Ljubljani.

Moko

otrobe in druge mlinske izdelke izvrstne kakovosti dobavlja zadruga

Agro-Merkur, Ljubljana.

Vino

kakor ljutomersko, haloško, bizeljsko, dolensko, metliško, vipavsko, goriško, istrijsko, zanesljivo pristno, izborna kapljico dobavlja od 56 l naprej zadruga

Agro-Merkur, Ljubljana.

Kose:

iz najboljšega avstrijskega jekla, ki ustreza različnim željam posameznih pokrajin, kaljene in klepane, ponuja 10 48—32

zadruga Agro-Merkur

po najnižjih cenah. — Vsaka kosa ima vtisnjeno ime »Agro Merkur«.

Ustanovljena 1882.

Pošt. hranilnični račun št. 828.406.

Telefon šte. 185.

Škotska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, na Dunajski cesti šte. 18, v Ljubljani

v lastnem združnem domu.

je imela koncem leta 1909 denarnega prometa

K 81,116.121·11

upravnega premoženja

K 20,775.510·59

Obrestuje hranilne vloge

po **4¹/₂ %**

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za vložnike.

Uradne ure vsak dan od 8.—12. In od 3.—4.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne vloge do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog nad

kron 20,000.000.

Posojuje na zemljišča po 5¹/₄% z ¹/₃% na amortizacijo ali pa po 5¹/₄% brez amortizacije. Na menice pa po 6%. Posojilnica sprejema tudi vsak drug načrt glede amortizacije dolga

Uradne ure vsak dan

od 8.—12. In od 3.—4.

3 52—36